

N:o 36.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till viss ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864.

Uti en inom Andra Kammaren väckt och till laguskottet hänvisad motion, n:o 117, anför herr *L. Dahlstedt*, med hvilken sexton kammarens ledamöter instämt:

Genom kongl. brevet den 29 november 1839 upplifvades de bestämmelser rörande förbud för införsel och försäljning af bränvin i lappmarken, som förekommo i kongl. brefven den 3 december 1740 och den 29 november 1743, och genom kongl. brevet den 15 december 1848 utsträcktes nämnda förbud att gälla äfven konjak, rom och arrack.

Befolkningen i lappmarken hade emellertid på senare tid vetat att med kringgående af lagen förskaffa sig en dryck, som kunde tillfredsställa dess behof efter spritvaror, nemligen i ett tekniskt fabrikat af parfymier eller s. k. eau de cologne, hvilket fabrikat innehölle en alkoholhalt från 40 till 62 procent och endast en obetydlig del välluktande tillsatser.

Sedan denna vätska blifvit upphettad för att få nämnda för smaken obehagliga tillsatser aflägsnade, förtärdes återstoden såsom bränvin. Genom vätskans starka alkoholhalt och förmodligen äfven i följd af att berörda för helsan skadliga tillsatser icke kunde helt och hållet undanrödjas, hade de, som förtärde dylik vätska, i allmänhet blifvit i hög grad öfverlastade

och under flera dagar besvarade af illamående. Att betänkliga oordningar under sådana förhållanden skulle uppkomma, vore lika naturligt som att den samvetsgranne åklagaren skulle söka vidtaga åtgärder för att stäffa ett slikt ofog.

Sälunda hade en allmän åklagare vid Lycksele lappmarks tingslags häradsrätt påstått ansvar å en handlande för det denne under år 1884 till Sorsele socken infört och uti sin i kyrkostaden derstädes belägna handelslokal buteljvis försålt eller låtit försälja en rusdryck under namn af eau de cologne, i följd hvaraf fylleri och oordning uppkommit i kyrkostaden. Genom utslag den 22 juni 1885 utlät sig emellertid häradsrätten, att, enär ifrågavarande vätska, hvilken icke vore afsedd att såsom dryck användas, icke vore att hänföra till brända eller destillerade spirituösa drycker samt svaranden icke blifvit öfvertygad att hafva försålt samma vätska med vetskap derom, att densamma varit af köparen ämnad att såsom rusgifvande medel användas, blefve svaranden från ansvar befriad. Öfver detta utslag anfördes besvär af åklagaren så väl hos Svea hofrätt som hos Kongl. Maj:t i högsta domstolen, men båda dessa domstolar, Kongl. Maj:t genom utslag den 14 december 1886, funno skäl icke vara anfördt, som kunde verka ändring i häradsrättens utslag.

I följd af denna utgång af åtalet ansåge sig handlandena ega laglig rätt att till hvilken utsträckning som helst försälja vara af ifrågavarande slag, deraf blifvit en naturlig följd, att fyllerilasten med deraf föranledda oordningar allt mer och mer gripit omkring sig. På grund af Kongl. Maj:ts ofvan åberopade utslag vågade allmänna åklagaremagten icke vidare ingripa för stäffande af ofoget, hvilket numera så tagit öfverhand, att stora bekymmer uppkommit hos den rättänkande delen af befolkningen.

Åtskilliga socknar inom Vesterbottens län hade genom beslut å vederbörande kommunalstämmor jemte vitsordande af det missbruk, som uti förevarande fall egde rum, i det att eau de cologne nästan uteslutande köptes och förtärdes såsom rusdryck och att i de flesta fall personer, som anträffades såsom öfverlastade, blifvit berusade genom förtärande af dylik vara, anmodat motionären att fästa Riksdagens uppmärksamhet på de beklagliga förhållanden, som i ty fall egde rum inom lappmarken, samt söka vidtaga åtgärder för hämmande af ett ofog, som, derest det finge opåtaladt fortgå, tvifvels utan komme att betänkligt inverka på sedlighet och god ordning inom orten, äfvensom motverka ortens höjande i ekonomiskt hänseende.

Jemväl vederbörande åklagare hade hos motionären gjort framställning i enahanda syfte som kommunerna. Sälunda hade, bland annat,

framhållits, hurusom, efter meddelande af Kongl. Maj:ts ofvan berörda utslag den 14 december 1886, samvetslöse landthandlande till hvarje större kyrkohelg anskaffat och tillhandahållit allmänheten större eller mindre partier parfymradt bränvin eller sprit; att denna rörelse allt mer och mer gripit omkring sig, såsom exempel hvarpå anförts, att bland den ringa mängd folk, som besökte Sorsele sockens kyrkostad, en enda handlande kunde på en afton afyttra från 200 till 300 st. buteljer om $\frac{1}{3}$ liters rymd, samt att, då denna vätska vanligen innehöller en alkoholhalt af mer än 61 procent, de personer, som häraf berusade sig, blifvit särdeles vilda och oregerliga och mer än vanligt förlorat besinningen och medvetenheten af godt och ondt.

Det öfverklagade missbruket förekomme för öfrigt ej blott inom lappmarkerna i Norrbottens och Vesterbottens län, utan äfven inom andra delar af Norrland.

Sedan motionären erinrat derom, att förevarande fråga, ehuru under annan form, varit föremål för 1888 och 1889 årens Riksdagars beprövande, fortsätter motionären:

Då rättigheten att försälja spirituösa drycker samt öl och vin vore medgifven endast efter vederbörandes hörande och en i sina detaljer bestämd ordning, men för rättigheten att försälja tekniska fabrikat, innehållande sprit, någon annan åtgärd icke behöfde vidtagas än de, som omförmäldes i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, syntes motionären större skäl förefinnas att för undanröjdande af det af honom påpekade missbruket tillerkänna kommunerna enahanda rätt att stäfja oordningar, som vore medgifven i 14 § i förordningen angående försäljning af vin, maldrycker m. m. den 24 oktober 1885 samt 35 § i förordningen angående villkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 31 oktober 1891.

Då det icke vore bruket utan missbruket af parfymrade vätskor, som borde blifva föremål för en inskränkning i försäljningsrättigheten, och dylika restriktiva lagbestämmelser icke lämpligen hade sin plats i sistnämnda förordning, vore enligt motionärens åsigt den bästa utvägen för uppnående af det åsyftade målet att söka få i näringsfrihetsförordningen införd någon föreskrift af enahanda art, som återfunnes i förenämnda båda förordningar om försäljning af vin, maldrycker m. m. samt spirituösa drycker.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer motionären:

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan

ändring i ofvan berörda kongl. förordning den 18 juni 1864, att, om oordningar visa sig å ställe, der handel bedrifves med tekniska fabrikat — parfymer eller s. k. eau de cologne — som innehålla sprit, och sådant, oaktadt skedd erinran från vederbörande, fortfar, så att innehafvaren af handelsrörelsen icke anses vara lämplig att vidare utöfva försäljning af dylik vara, magistraten eller kommunalnämnden må ega rätt att förbjuda en slik försäljning.

Af åtskilliga ärendet rörande handlingar, som motionären ställt till utskottets förfogande, och af hvilka handlingar utdrag af kommunalstämmoprotokoll från tre olika socknar inom Vesterbottens län, äfvensom två analysbevis från kemiska stationerna i Hernösand och Umeå såsom bilagor fogats vid detta utlåtande, har utskottet inhemtat, att socknemännen inom tretton kommuner äfvensom sex länsmän i nämnda län samt tre länsmän från Jemtlands län enstämmigt vitsordat, att ett tekniskt fabrikat, som vid undersökning befunnits innehålla 48 volumprocent alkohol och derutöfver, under benämning af eau de cologne derstädes allmänt användes såsom rusdryck, samt kraftigt betonat nödvändigheten af lagstiftningsåtgärder i syfte att hämma detta onda.

Vederbörande åklagare framhålla särskildt svårigheten att beifra missbruk af försäljningen af så kallad eau de cologne. Domstolarne hade frikämt de för sådana förseelser tilltalade på den grund, att ifrågavarande vätska ej vore att hänföra till sådana spritdrycker, som omförmäldes i bränvinsförsäljningsförordningen; och äfven då sådan försäljning bedömts såsom försäljning af spirituösa drycker, hade den tilltalade befriats från ansvar, enär det ej ansetts vara i målet styrkt, att han försålt vätskan med vetskap, att densamma i orten användes såsom rusdryck.

Med afseende å de för allmän ordning och sedlighet menliga följder, som handeln med tekniska fabrikat, innehållande sprit, visat sig medföra särskildt inom de norra delarne af vårt land, finner utskottet, i likhet med motionären, lagstiftningsåtgärder i syfte att motarbeta det nu rådande missbruket af dylika vätskor synnerligen önskvärda och af verkligt behof påkallade. Om än den utväg, motionären för sådant ändamål i sin framställning anvisat, kan synas väl värd att beaktas, föreställer sig utskottet, att tilläfvventyrs äfven andra sätt för ordnandet af denna fråga kunna

gifvas, och att sålunda det af motionären afsedda önskningsmålet bäst främjas derigenom, att Riksdagen i skrifvelse anhåller, att Kongl. Maj:t ville efter föregången fullständig utredning af frågan pröfva i hvilken rigtning en lagstiftning i ämnet bör gå; och föranlåtes utskottet för den skull, under åberopande af hvad här ofvan blifvit anfördt, hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utreda på hvad sätt försäljning af tekniska fabrikat, som innehålla sprit, må, der sådan försäljning visar sig medföra oordningar, kunna inskränkas eller förbjudas samt, derest förhållandena skulle dertill föranleda, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till för sådant ändamål erforderlig ändring i gällande lagstiftning.

Stockholm den 30 mars 1894.

På lagutskottets vägnar:

E. von KRUSENSTJERNA.

Bilagor till lagutskottets utlåtande n:o 36.

A). *Utdrag af kommunalstämmoprotokoll från:*

1. Sorsele socken den 12 november 1893.

— — — Såsom belysning af huru oförsynt och skamlöst handeln med parfymradt bränvin under namn af eau de cologne bedrifves, skulle i protokollet antecknas, att under en kyrkhelg en enda landt-handlande kunnat försälja ända till 300 flaskor parfymradt bränvin af omkring 60 till 62 procent alkoholhalt. Icke allenast äldre, på spritdrycker begifna personer utan äfven halfvuxna ynglingar brukade förse sig med och berusa sig af denna spritvara, så att det numera under

kyrkohergerna vore sällsynt att få se nyktra personer. Derest lagstiftningen ej trädde emellan för att stäffa detta oskick, komme denna spirituosa-försäljning att inom kort helt och hållet demoralisera och förderfva befolkningen och alla bemödanden för upprätthållande af ordning och skick blifva fruktlösa. — — —

2. Åsele socken den 2 december 1893.

— — — Ett förfärligt missbruk af denna handelsvaras försäljning till rusdryck egde rum och det i så hög grad, att en öppen bränvins-minutering ej skulle kunna åstadkomma större skada och förderf inom församlingen. Synnerligast vore detta fallet med en eau de cologne-sort, som här ginge under namnet Victoria. Att denna rusdryck vore mycket skadlig för helsan och dertill medförde oerhörda penningeutgifter för de olyckliga offren under dryckenskapslasten, torde vara hvarje lappmarksbo bekant. De närvarande socknemännen ville därför genom ortens riksdagsman anropa regering och Riksdag om förändrad lagstiftning rörande denna handelsvara, som hotade att dränka isynnerhet lappmarkens invånare i elände och skam. — — —

3. Dorotea socken den 2 december 1893.

— — — Socknemännen förklarade enhälligt, att missbruk med försäljningen af så kallad eau de cologne i hög grad egde rum, att åtskilliga handlande inom socknen genom försäljningen af sådan vara hade sin förnämsta inkomstkälla, att nämnda vara uteslutande köptes och förärades såsom rusdryck, samt att öfverlastade personer i de flesta fall fått sitt rus genom förtärandet af denna dryck. — — —

B). *Analysbevis från:*

1. Kemiska stationen i Hernösand.

Till kemiska stationen i Hernösand har Konungens befallningshafvande i Vesternorrlands län på begäran af kronolänsmannen K. A. Hultgren den 13 sistlidne juni inlemnad en flaska med innehåll, med begäran att bemälda innehåll måtte undersökas och intyg meddelas huruvida detsamma kunde anses som spritdryck eller icke.

Flaskan, en vanlig halfbutelj med mörkt glas, var försedd med en hvit etikett med derå i blått tryckt: »*Eau de Cologne*» *Prinsessan Victoria For ladies Stockholm*, samt var försedglad med H. B. i sigillet.

Enligt bifogad skrifvelse var flaskan med innehåll inköpt hos förre öltapparen Johan Petter Johansson i Tängsta.

Vid undersökning befans den i flaskan inneslutna vätskan bestå af med vatten utspädd alkohol, med en ytterst svag parfymartad lukt.

Vid försök att uthålla en del af vätskan på en ren näsduk, försvann strax den parfymartade lukten och endast en lukt af bränvin kvarblef.

Alkoholhalten uppgick vid 15 gr. C. till 48,8 vol.-proc.

Egentliga vigten vid 15 gr. uppgick till 0,937.

På grund af så väl den låga alkoholhalten (vanlig Eau de Cologne innehåller i minimum 75 proc. alkohol under det att sexgradigt bränvin innehåller 46 proc.) som den ringa mängden deri förekommande aromatiska ämnen, kan det undersökta profvet *ej* anses såsom *Eau de Cologne* eller luktvatten, utan måste anses såsom *bränvin*, d. v. s. ett njutningsmedel, afsedt till invärtes bruk.

Hernösand å kemiska stationen den 5 juli 1892.

C. G. Strokirk.

2. Kemiska stationen i Umeå.

I en med länsmanskontorets i Åsele sigill förseglad låda insändes af kronolänsmannen O. Sundelin till undersökning en kvartersbutelj *Extrait d'Eau de Cologne* (å korken en gyllene lapp med T Å P i röda bokstäfver inom en röd ring, å etiketten »*Extrait d'Eau de Cologne, Cologne*» samt en vy af Cöln och fyra vapen). Detta prof hade svag lukt af lavendelolja och 48,3 *procent sprit*, således något starkare än vanligt bränvin, men tydligen fabricerad till rusdryck, ej till luktvatten.

Kemiska stationen i Umeå den 16 februari 1894.

C. N. Pahl.